

**“GÜZEL ve ÇİRKİN” MASALINDA GÜZELLİK, ÇİRKİNLİK, ZENGİNLİK ve
YOKSULLUĞUN GERÇEK ANLAMLARI ÜZERİNE**

**ON MEANINGS OF BEAUTY, UGLINES, WEALTH AND POVERTY IN THE
“BEAUTIFUL AND UGLY” TALE**

**О НАСТОЯЩИХ ЗНАЧЕНИЯХ КРАСОТЫ, УРОДЛИВОСТИ,
БОГАТСТВА И БЕДНОСТИ В СКАЗКЕ «КРАСИВЫЙ И УРОДЛИВЫЙ»**

Sevra FIRINCIOĞULLARI*

ÖZ

Bir çocuk klasiği olarak bilinen Güzel ve Çirkin eseri evrensel değerler üzerine derin mesajlar vermektedir. Eserin ana teması güzellikle çirkinlik ve zenginlikle yoksulluk temalarının dikotomisi üzerinden kurulan olay örgüsü çerçevesinde oluşturulmuştur. Güzel olan her şeyin görünüşle ölçülemeyeceği, insana dair görünüşü aşan daha derin, yüce ve büyük değerleri içeren güzelliklerin varlığı eser içinde yer verilen temel mesajlardan biridir. Zenginliğin ise bilinen anlamının ötesinde bazı değerleri içeren manevi boyutu yine eser içinde karakterlerin tutumları ve birbirilerine karşı etkileri üzerinden ortaya konulan temel mesajlardır. İnsanın temel zenginliğinin içindeki maneviyatla ve hayata geçirdiği temel değerlerle tanımlanabileceğinin altı çizilir. Bu anlayış üzerinden gerçek güzellik ve çirkinliğin tanımı da ortaya konulur. Bu tema eserin iki karakterinin birbiri üzerindeki dönüştürücü etkisiyle tartışılır. Eserin temel ana mesajı da bu bağlamda verilir. Güzelliğe bağlı değerler ve gerçek zenginlik insanın içindeki maneviyatın yükselişiyle ortaya çıkabilir. Bunun dışındaki güzellik ve zenginlik arayışının kendisi sahte, geçici ve boş bir gerçeklik arayışıdır. Yoksulluğun asıl tanımının bu boş ve sahte değerlerle sürdürülen yaşamı tamamlamak olduğu, dolayısıyla gerçek insani değerlerle yaşamaya yönelmiş kişinin gerçek zenginliğe ve güzelliğe sahip kişi olduğunun vurgusu yapılır. Bu vurgu canavara dönüşen kötü kalpli prensin gerçek sevgiyi görebilmesi için lanetlenmesi ve içindeki insanı bulduktan sonra eski varlığına dönüşebilmesi ile simgesel olarak bir dönüşüm üzerinden serimlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyoloji, edebiyat sosyoloji, güzellik, çirkinlik, zenginlik, yoksulluk

ABSTRACT

A beautiful and ugly child is a work that gives deep messages on universal values known as classic. The main theme of the work is created within the framework of the dichotomy of beauty and ugliness and richness themes. The beauty of everything that is beautiful can not be measured, the appearance of people more deep, great and great values of the presence of beauty is one of the basic messages contained in the work. Beyond the known meaning of wealth, the spiritual dimension, which includes some values, is also the basic messages that are revealed through the effects of the characters against the interactions of each other. It is underlined that the basic wealth of human beings can be defined by the spiritual values and the basic values that they implement. Through this understanding, the definition of real beauty and ugliness is also revealed. This theme is discussed with the transformative effect of two characters of the work on each other. The main message of the work is given in this context. The values of beauty and the real wealth

* . *ORCID: 000-0003-1052-6092 Dr. Öğr. Üye. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, sevrafirinci@gmail.com

“GÜZEL ve ÇİRKİN” MASALINDA GÜZELLİK, ÇİRKİNLİK, ZENGİNLİK ve YOKSULLUĞUN GERÇEK ANLAMLARI ÜZERİNE

can arise with the rise of spirituality within the human. The search for beauty and wealth other than that is itself a fake, temporary and empty search for reality. It is emphasized that the original definition of poverty is to complete the life pursued by these empty and false values, and therefore the person with the real wealth and beauty who is oriented towards living with real human values. This emphasis is symbolically transformed through the transformation of the wicked prince who turned into a monster to be able to see the true love and turn it into an old being after finding the person inside.

Keywords: Sociology, literature, sociology, beauty, ugliness, wealth, poverty

АННОТАЦИЯ

Сказка “красивый и уродливый” содержит важные сведения по поводу универсальных ценностях. Она известна, как детская классика. Основной сюжет сказки основан на дихотомии предметов уродливости, богатства и бедности. Неизмерная красота, которая является невидимой для человеческих глаз, является одним из основных посланий этой сказки, где все прекрасное не может быть измерено по внешнему виду. Ещё одно послание, это духовные ценности персонажей, которое выявляются в их отношениях. Подчеркивается, что основное богатство человека может быть определено его духовным миром и теми основными ценностями, которые он реализует в жизни. Благодаря такому пониманию, в действиях определяется основной смысл истинной красоты и уродливости, которая дискутируется с преобразующим эффектом, сопоставляя характер двух персонажей. Основной смысл произведения заключается в указанном контексте. Ценности красоты и истинного богатства могут появляться с ростом духовности в человеке. Поиск красоты и богатства, сам по себе является ложным, временным и пустым поиском реальности. Подчеркивается, что истинное определение бедности состоит в том, что нельзя завершить жизнь в поиске пустых и ложных ценностей, а настоящий человек это тот, кто ориентирован на жизнь с настоящими человеческими ценностями и он действительно будет иметь настоящее богатство и красоту. Указанный акцент символически изображен через трансформацию злого принца, превратившего в проклятый монстр. Однако, чтобы увидеть настоящую любовь он смог преобразоваться обратно в свое прежнее существо после нахождения человека в себе.

Ключевые слова: социология, литературная социология, красота, уродливость, богатство, бедность.

S. de Villeneuve’ın *Güzel ve Çirkin* masalı en temelde güzellik ve çirkinlik algısı üzerinden gerçek insani değerler üzerine düşünmeye sevk eden bir eserdir. Bu yönüyle insani değerlerin derin anlamları üzerine düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Eserin adı *Güzel ve Çirkin*’dir, eserde karakterlerin görünüşleri ile manevi değerleri arasındaki benzerlik ve zıtlıklar üzerinden bu kavramların ve kavramları anlamlandırılan değerlerin analizi yapılır. *Güzel ve çirkin* olanın görünüşün ötesinde bir değeri taşıdığı, bu sözcüklerin yaşamda bırakılan izler, insani değerler üzerinden anlaşılması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Olay örgüsü içinde karakterlerin karşı karşıya gelişleri, birbirlerini dönüştürmeleri, görünüşleri itibarıyla güzellikleri veya çirkinlikleri yüne bu vurgu temelinde ortaya konulur.

Güzellik, bilindiği gibi insanda estetik kavramıyla birlikte düşünülen, onu toplumsal anlamda bir çok avantajı sağlayacak prestiji inşa etmesine neden olan bir görsel niteliktir.

Genel olarak, estetik değerlerin bir türü olarak görülen en temel estetik özellik (Cevizci, 2010: 734)*. Yunancada ilk temel duyum anlamına gelen *aisthesis*’le varolan şeyler karşısında, duyuları, duyguları ve sezgileri yoluyla duyarlı olan kişi anlamına gelen *aisthethikos*’tan türeyen ve felsefenin, mantık, metafizik, bilgi teorisi ve ahlak gibi dallarının yanında başka bir temel disiplini olan estetiğin, ayrı ve bağımsız bir disiplin ve araştırma alanı olarak doğuşunda en büyük etkiyi Alexander Baumgarten yapmıştır (Cevizci, 2005: 637)**.

Güzelliğin basit ve ayrı bir entelektüel düşünce olmayıp, derinlikli ve ayrıntılı bir kompleks olduğunu iddia eden Baumgarten’e göre, şiir ve güzel sanatların

temelinde, sadece duyumsal olmayıp, duyguyla da yakından ilişkili olan “duyarlı tasarımlar” bulunur (Cevizci, 2005: 216)***.

Baumgarten’in tanımında da açıkça görülüşü gibi güzellik duyarlı tasarımlar üzerinden insanın beğeni kazanmasına neden olan bir insani nitelik olarak tanımlanmaktadır. Ancak bunun görünüşteki varlığının ötesinde güzellik kavramı insanın kendi içsel varlığı, temel insani nitelikleriyle etik değerleriyle de düşünülebilen derin bir anlama da sahiptir. Bu insanın varoluşsal yönüyle doğrudan ilgilidir.

Etik; Antik Yunan düşüncesi ve etiğinde alışkanlık, görenek ama özellikle yönelim, eğilim karakter anlamına gelen terim. Ethos’tan türeyen etik ya da ahlak anlamına gelen Grekçe sözcük ise Ethikos’tur. Onu yunanca da sıklıkla kullanılan düşünürlerin başında Aristoteles gelir. Ethos’u alışkanlığın bir sonucu olan davranış tarzını ifade etmek amacıyla kullanan Platon’dan sonra Aristoteles ethikosu belli bir erdem türüne işaret etmek için kullanmıştı. Gerçekten de erdemi ikiye ayıran Aristoteles bunlardan birincisine entelektüel veya fikri erdemler adını vermişti. Diğer erdem türü içinse o, ethika arete deyimini kullanmıştı. Ethika arete genellikle ahlaki erdemler olarak tercüme edilir. Bununla birlikte, ethosun karakter anlamına geldiği dikkate alınrsa, ethika arete ile anlatılmak istenen saha ziyade karakter erdemlerdir (Cevizci, 2010: 599)****

Eserde çirkinliğin bu temelde ele alınan derin bir güzellik tanımıyla karşı karşıya getirildiğini söylemek mümkündür. Çirkinlik kelime anlamı itibariyle;

Estetikte, güzelliğin karşıtı olup, güzelliğin estetik değeri temsil ettiği yerde, estetik değersizliği ifade eden kavram. Estetik alanında, çirkinlik güzellikle birlikte tıpkı epistemolojideki doğru ve yanlış, ahlaktaki iyi ve kötü kavram çiftleri gibi, karşıt bir kavram çifti oluşturur. Çirkinlik, biri haz diğeri de form bakımından olmak üzere, iki bakış açısından değerlendirilmiştir. Hazcı bakış açısına göre, güzel bir nesnenin izleyici için bir haz kaynağı olduğu, izleyicinin hoşuna gittiği yerde, çirkin bir nesne izleyicide hazzın karşıtı olan duyguya yol açar, onda hoş gitmeme izlenimi doğurur, ona itici gelir (Cevizci, 2010: 385)*****

Üç kıızıyla birlikte yaşayan zengin bir tüccarın yaşamını anlatır. Kızların ikisi babalarının zenginliği ile rahatlığı ve parayı yücelten bir kişiliğe sahiplerdir. Üçüncü kızı Bella ise sadeliği, okumayı, doğayı sevmektedir. Bella alçakgönüllü, yardımsever ve çalışkandır. Evdeki çalışanlarla birlikte tüm ev işlerine yardım etmektedir. Masalda zenginliğin anlamı üzerine olan sorgulama bu simge karakterler içinden sunulmuştur. Bella yolculuğa çıkan babasından ablaları gibi pahalı hediyeler yerine bir gül ister. Tüccar dönüş yolunda karşılaştığı şatonun bahçesinden bir gülü alırken çirkin, dev bir yaratık ile karşılaşır. Çirkin dev bir zamanlar zenginliği, kibri ve güzelliği ile tanınan bir prensdir. Halka zulmeden ve pahalı balolarla eğlenceler düzenleyen bu prensin şatosuna giren yaşlı ve oldukça çirkin bir kadın sığınmak için yardım ister. Balodakiler ve prens yaşlı kadınla alay ederler. Yaşlı kadın prensi görünüşe aldanmaması için uyarırsa da prens alaylarını sürdürür ve yardım etmeyi reddeder. Kadının ona uzatmış olduğu kırmızı gülü eliyle iterek fırlatır. Aynı anda yaşlı kadın olağanüstü güzellikte bir kadına dönüşür ve prensi çirkin dev bir yaratığa çevirir. Şatodaki herkes, (gerçek güzelliği göremeyen ve görünen çirkinlikle alay eden herkes) prensle birlikte lanetlenir. Bu lanete göre gülün son yaprağı düştüğünde prens sonsuza kadar lanetli kalacaktır. Ancak içini görebilen ve onu gerçekten sevebilen güzel bir kızla karşılaşır lanet bozulacaktır. Masalda güzelliğin, zenginliğin görünüşten öte bir derinlik ve anlamla görülmesi gerektiği üzerine mesajlar vardır. Güzellik dış görünüşün çok ötesinde insanın temel nitelikleri, değerleri ile yaşama geçirdikleri ile tanımlanır.

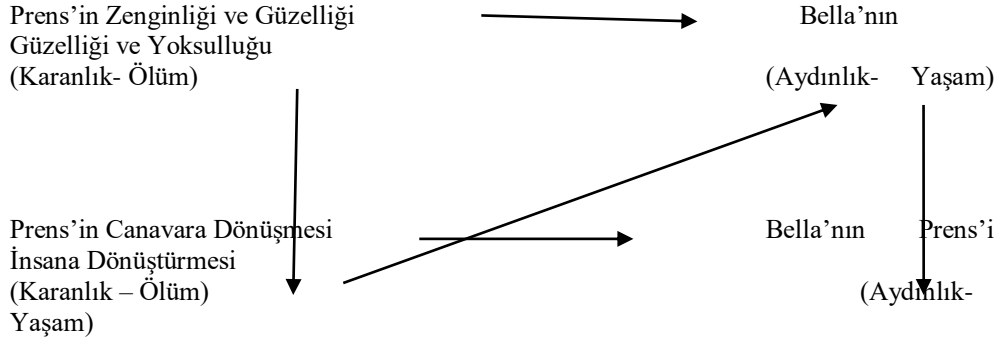
Prens gerçek güzelliğin anlamını acıyla deneyimleyip fark ettikten sonra ve gerçekten içi de kendi kadar güzel bir kız tarafından sevildikten sonra lanet bozulur. Masalda güzelliğin ve zenginliğin görünenin ötesinde bir nitelik taşıdığı ve insani bir değerle biçimlenmemiş bir güzellik ve zenginlik anlayışının sonsuza kadar çirkin görüldüğünün mesajı verilir. Bunun değişmesi ise insanın içinde manevi değerlere sarılması ve bu temelde geliştirdiği ilişkilerle mümkündür. Dolayısıyla metnin ana mesajı açıkça güzelin, çirkinin veya zenginliğe dair olan her şeyin insanın iç bütünlüğü,

“GÜZEL ve ÇİRKİN” MASALINDA GÜZELLİK, ÇİRKİNLİK, ZENGİNLİK ve YOKSULLUĞUN GERÇEK ANLAMLARI ÜZERİNE

maneviyatı ve değerlerinde saklı olduğu temelinde kurgulanmıştır. Bilindiği gibi insanın görünüşe odaklanması ve mülkiyet hırsı içinde bekleyen insanlık mirasına yani vicdani bütünlüğüne kendini kapatması nedeniyle gerçekleşmektedir. “Ahlakilik bir sorumluluk yükler. İnsana her zaman çıkarlarını denetim altına almayı ve erdemleriyle kendini aşmayı vaaz eder. Dolayısıyla kolektif duygu sorumluluk olmaktan çıktığında, insan sadece kendi beğenilme arzusuna ve hazlarına yönelir” (Fıncıoğulları, 2018: 239). Görünüşe odaklanarak yaşama ve mülkiyet hırsına bağlı zenginlik arzusu insanın erdemlerinden uzaklaşması ve içinde bekleyen ahlaki mirasa(vicdanına bağlı değerlere) sırtını dönerek sahte güç göstergeleriyle kendini oyaladığı bir döngüye girmesiyle yatıştırılır. “Maslow *“İnsan Olmanın Psikolojisi”* eserinde her insanın içinde ortaya çıkmayı bekleyen kendini gerçekleştirme ve bir anlam üreterek yaşama potansiyeline dikkat çeker. İnsan bu itkiyi bastırıkça patolojiler ortaya çıkar. I. Yalom’ın da belirttiği gibi şeylerin nasıl olduğu ile varolmaları arasında önemli bir fark vardır. Kişi gündelik tarza gömüldüğünde fiziksel görünüş, mülkiyet veya saygınlık gibi çabucak unutulmuş dikkat çelcilerle odaklanır. Ontolojik yaşam tarzında ise yalnızca varoluşun ölümlülüğün ve hayatın diğer değişmez özelliklerinin farkına varılmakla kalmaz, anlamlı değişiklikler yapma konusunda daha heyecanlı ve hazır olunur. Temel insanlık görevi olan sorumluluk, bağlanırlık, anlam ve kendini gerçekleştirmeden meydana gelen özgün bir hayat inşa etme fikrine sarılmak için acele edilir” (Fıncıoğulları, 2018: 241).

1. Göstergibilimsel Dörtgenler ve Romanın Ana Mesajı

Prens güzelliği ve zenginliğine güvenerek kibre boğulmuştur. Gerçek sevgiyi ve değerleri görebilmesi için kendisine bir şans verilir. Ancak bunu göremez ve lanetlenir. Lanetin bozulması ve yeniden bir insana dönüşebilmesi gerçekten sevgi dolu bir kalp tarafından sevidikten sonra gerçekleşir. Bella’nın kalbi Prens’in aksine gerçek ve karşılıksız sevgiyle doludur. Prens gerçek sevgiyi ve zenginliği Bella ile tanır ve onun tarafından gerçekten sevilir. Bu süreçten sonra yeniden gerçek bir insana dönüşür. Eserde verilen temel mesaj gerçek bir insan olabilmenin, gerçekten güzel ve zengin olmanın derin anlamı üzerinedir. Prens gerçek sevgiyi keşfettikten sonra insanlaşır. Görünüşü, yaşantısı ve temel değerleriyle gerçek bir insan olur.

Sonuç

Eserde güzellik ve çirkinliğin derin ve insani anlamları üzerine derin bir perspektif sunulmuş, söz konusu anlamlar iki zıt simgenin birbirini dönüştürmesi üzerinden verilmiştir. Bella, yüzü ve kalbi güzel olan, temel değerleri ve insani özellikleri ile gerçekten her anlamda güzelliğin simgesi olarak sunulan karakterdir. Prens ise gerçek güzelliğin ne olduğunun farkında olmayan, yaşamı biçimsel ve yüzeysel değerlerle yaşayan bir simgedir. Prens gerçek değerleri öğrenmesi için lanetlenmesi ise masalda sunulmuş olan evrensel değerlere çağrı niteliğinde bir uyarıdır. Gerçek güzellik, ancak gerçek insani değerleri taşıyan bir kalpte görünebilir. Prens gerçek sevgiyi keşfedene kadar bir canavar olarak lanetlenip yaşamaya mahkum edilmesi ve gerçekten kalbi insani değerlere açık, güzel bir kalp tarafından sevilene kadar böyle kalması yine aynı insani evrensel değerlere çağrını ortaya koymaktadır. Eserin dikotomik biçimde çizilmiş simgeleri ve olay örgüsü içindeki tüm dönüşümler bu temel mesaj doğrultusunda biçimlenmiştir. Eserin insanın varoluşunu gerçekleştirirken ortaya koyduğu tavrın onun güzelliğini tanımlayabileceğini ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Eser edebiyat sosyolojisi alanında simgesel çözümleme için zengin bir malzeme sunmakla birlikte, kavramsal zenginliği, taşıdığı evrensel değerlerin derinliği itibarıyla de alana önemli bir katkı sağlamaktadır.

Kaynaklar

Beaumont, M, Güzel ve Çirkin, Çeviri: Burcu Özbek, Arkadaş Çocuk Yayınları, 2017, Ankara

Cevizci, A, “*Baumgarten Alexander*”. Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, 2005, İstanbul (***)

Cevizci, A, “*Estetik*”. Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, 2005, İstanbul (**)

Cevizci, A, “*Ethos*”, Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, 2010, İstanbul (****)

Cevizci, A, “*Çirkinlik*”, Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, 2010, İstanbul (*****)

Cevizci, A, “*Güzellik*”, Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, 2010, İstanbul (***)

Fırincioğulları, S, “*Yabancılaşma*” Paradigma Akademi Yayınları, 2018, İstanbul

Yararlanılan Görseller:

Film:

Güzel ve Çirkin, 2017 yapım, ABD, Yönetmen: Bill Candon